

Amsterdam begrijpen

Deel 43, 10 januari 2017

Ton Flierman

Galerie Hybride

Amsterdam begrijpen

Deel 43, 10 januari 2017

Ton Flierman

Galerie Hybride

43. Dinsdag 10 januari 2017 **Venserpolder, Ouder-Amstel, Omval**

Omdat het vanaf woensdag slecht weer zou worden, regen en sneeuw, besloot ik om vandaag op pad te gaan. Mijn opdrachtenportefeuille is nog steeds dun dus ik heb tijd genoeg. Ik heb nog genoeg te onderzoeken buiten de ring, maar speelde even met de gedachte om vandaag een keer binnen de ring te gaan kijken.

Uiteindelijk ben ik vrijwel de hele dag aan de buitenkant gebleven. Ik besloot dat ik na vier tochten door de Bijlmer (Delen 38, 40, 41 en 42) een beter zicht diende te krijgen op de (chaotische) aansluiting tussen Amsterdam en Bijlmer. Chaotisch omdat Ouder-Amstel (Duivendrecht) en Diemen tussen Amsterdam en de Bijlmer liggen. Gemeenten die volgens mij gewoon hun eigen bouwbeleid (of gebrek aan bouwbeleid) volgen. Het was mij niet steeds duidelijk in welke gemeente ik liep. Ik vind het er ook chaotisch wegens de extreme scheiding tussen wonen en werken die ze hier hebben gecreëerd, waarbij zowel het wonen als het werken met weinig gevoel voor de omgeving als leefomgeving is vormgegeven. Gevolg: de terugkerende gedachte dat ik in een niemandsland liep, een gebied waarvoor niemand zich eigenaar voelt.

Er zijn verschillende stadsgrenzen in dit gebied.

* De grens tussen de gemeente Diemen en de gemeente Ouder-Amstel (Duivendrecht) wordt gevormd door het stuk metrolijn 53 tussen station Duivendrecht en station Diemen-Zuid. Er is een klein blok ten noorden van de metrolijn dat bij Diemen hoort,

trouwens, je loopt vanaf het station Venserpolder naar het noorden via het Weteringpad, gaat dan rechtsaf de Van der Madeweg op tot de Gooiseweg.

* Ik meende dat het blok dat noordelijk wordt begrensd door metrolijn 53, westelijk door de Dolingadreef, oostelijk door de Gooiseweg en zuidelijk door de Daalwijkdreef tot Diemen behoort, maar dat was een misverstand. De westelijk grens van Diemen wordt gevormd door de Dubbelinkdreef. Dat betekent dat ik, toen ik tussen station Venserpolder en Daalwijkdreef over de Chestertonlaan en het Reigersbospad liep, niet in Diemen liep maar in Amsterdam-Zuidoost. Ik ben vandaag dus, hoewel ik dacht dat ik pas bij de Daalwijkdreef in Amsterdam-Zuidoost kwam, niet in Diemen geweest.

* Ik meende, omgekeerd, ik dat ik niet in Ouder-Amstel was geweest maar ook dat was onjuist. Na de Daalwijkdreef liep ik via het noordelijke puntje van Amsterdam-Zuidoost en via de Pablo Nedrudalaan naar station Duivendrecht, dat Ouder-Amstel is. Ik liep verder via de Stationsweg linksaf de Holterbergweg op, onder het spoor en de metrolijnen 50 en 51 door, rechtsaf de Buitensingel op. Al die tuinparken daar zijn Ouder-Amstel. Stak zelfs op het einde van Buitensingel even de A2 over, ook Ouder-Amstel, keerde weer terug, onder het spoor door en belandde in het niemandsland van de Van der Madeweg, ook Ouder-Amstel. Stak linksaf de Spaklerweg op, allemaal niemandsland, industrie van de gemeente Ouder-Amstel tot de metrolijn. Ik liep onder die lijn door en sloeg linksaf de De Heusweg op. Daar is het weer officieel Amsterdam, het metrostation heet Overamstel.

Er zijn dus drie gemeenten, met subgemeenten, die hier beleid voeren: Amsterdam (plus Amsterdam-Zuidoost), Diemen en Ouder-Amstel (Ouderkerk aan de Amstel, Duivendrecht). En dan is er ook nog Amstelveen dat invloed heeft, hoewel hier nog niet. Deze bestuurlijke versnipperdheid is volgens mij de voornaamste oorzaak van de merkwaardige omgevingsinrichting die hier is gerealiseerd:

* Het Amsterdamse woongedeelte tussen Venserpolder en Daalwijkdreef is, naar ik aanneem, qua bouwkwaliteit niet slecht, ruimte flats in blokken met hoven, maar lijkt mij voor de bewoners toch betekenisloos als leefomgeving. Er is gewoon niets behalve een klein winkelcentrum bij de Agatha Christiesingel, er overheerst in het woongebied kale openheid. Vanaf de Daalwijkdreef en verder naar het zuiden begint het beter te worden

* De Pablo Nerudalaan en de Stationsweg zijn eveneens kale, open en slecht verlichte unheimische wegen zonder plezierige voetgangersmogelijkheden. Althans, zo voelde het aan, verlaten, te ver weg van alle bebouwing voor goede sociale controle. Naar mijn smaak wandelen bewoners niet graag van hun huizen naar het station Duivendrecht. Ik beschouw het prettig kunnen wandelen van huis naar station als een primaire levensvoorwaarde. Over wat voor leefomgeving hebben we het als bewoners voor elementair openbaar vervoer door niemandsland moeten?

* Station Duivendrecht is een overstapstation. Ook de wandelpaden naar de Bijlmer Arena zijn niet prettig om er 's avonds alleen te willen lopen, te donker. Naar mijn idee zijn er alleen goede voetgangersmogelijkheden op dagen van concerten of wedstrijden omdat er dan veel

mensen zijn, daarbuiten is het gebied te verlaten.

* Het volkstuinenpark aan de Buitensingel wordt/is deels vernietigd door de spoorverbreding. Ik weet niet of er inmiddels verdere bouwplannen zijn en zo ja, wat die plannen gaan betekenen voor de tuinliefhebbers.

* Als de wandelaar vanaf de Buitensingel (waar wel de nodige trimmers liepen die waarschijnlijk uit de polder kwamen of erheen gingen) onder het spoor door op de Van der Madeweg arriveert, bevindt hij zich opnieuw in een abstract, ongestructureerd gebied, niet goed beloopbaar en zonder plan bebouwd. De bedrijven zijn er zonder afstemming op elkaar neergeplempt. Vanaf de De Heusweg wordt het beter of gaat het beter worden. Daar is de omgeving rondom de Kauwgomballenfabriek volop in ontwikkeling. Langs de Amstel zijn fascinerende woningbouwprojecten gerealiseerd en verder in ontwikkeling. Naar mijn indruk wordt er intensief gezocht naar manieren om wonen en werken beter met elkaar te verbinden dan voorheen en die vitaliteit begint van die omgeving af te stralen.

Ik stapte rond 12.00 uur uit bij metrostation Venserpolder, een station dat in Amsterdam of Ouder-Amstel ligt. Ik eindigde om ongeveer 15.50 uur bij metrostation Spaklerweg, een station dat zeker in Amsterdam ligt. Ik begon bij station Venserpolder omdat ik World of Food van de buitenkant wilde fotograferen en omdat ik er wilde komen via een stukje Diemen om de stadsgrens beter te begrijpen. Ik was enkele weken eerder in deze buurt geëindigd (Deel 41, 24 december 2016). Toen kwam ik van de andere kant via de Darlingstraat en schampte ik de nieuwe studentenflats en de imponerende flat Daalwijk. Achteraf was mijn

conclusie dat ik toen eigenlijk tot de Daalwijdreef door had moeten lopen om beter te begrijpen wat men er wilde. Dat ging ik vandaag dus doen.

Waarom World of Food? Omdat Jack Zweipfenning, die ik ken van Zuyd Hogeschool Sittard, mij heeft verteld dat zijn dochter in de nieuwe studentenflat naast het Mercure Hotel aan de Duivendrechtsevaart woont en dat zijn hele familie enkele weken terug bij World of Food had gegeten. Hij vond het een interessant concept, al die verschillende eetgelegenheden uit alle culturen, deed me denken aan de Fenix Hallen Rotterdam, Markthallen Winny Maas, Hallen Kinkerbuurt Amsterdam. Ik behoorde dus volgens hem zeker ook World of Food te fotograferen als Amsterdam fotograaf. Ik vond zelf dat ik het hoofdkantoor van het beursgenoteerde bedrijf Randstad, waar ik geen aandelen van heb, en dat in Diemen ligt op de grens naar Amsterdam, behoorde te fotograferen omdat ik het gebouw op 24 december 2016 vaak in beeld had.

Ik vind de huisvesting in de Venserpolder niet veel meer dan het opgebruiken van een restant overblijvende ruimte door liefdeloze en visieloze woonblokken. Elk blok (ik liep door de Chestertonlaan) is een hof. Men heeft kennelijk terug willen grijpen op de oude stadsvorm, alleen ruimer en groter. Ik neem aan dat de binnenkant van de hoven door de bewoners als aantrekkelijke leefruimte wordt ervaren, maar voor mij als wandelaar was de buitenkant niks, rechte lijnen, geen ornamenten, kale brede wegen waardoor het slecht mogelijk is om hier samen iets van te maken. Ik dacht dat de hoven waren bedoeld om zoveel mogelijk

mensen bij elkaar te stapelen voor een zachte bouwprijs, zonder bekommernis om de leefomstandigheden in de wijk. Een inmiddels overal in Amsterdam achterhaalde manier van ontwikkelen. Er was niks aantrekkelijks aan de buitenkanten, een lege wijk als een mensenpakhuis. Ik liep er zonder plezier doorheen, er was geen mens op straat. Buitenkantdenken, natuurlijk. Op de hoeken van sommige blokken een schildering, niet gek, maar slechts een doekje voor het bloeden, veroorzaakt door slechte stedenbouwkundige en architectonische vormgeving. Nogmaals, ik weet niet hoe het wonen aan de binnenkant wordt ervaren in de blokken aan de Chestertonlaan, maar aan de buitenkant is het er kaal, leeg en unheimisch. Aan Drostenburg is men inmiddels met een andersoortige bouw bezig, Vinex, kleinschaliger en gevarieerder. Nu ja, voor mij is kleinschaligheid niet direct een must, robuuste flatbouw met uitstraling is ook goed, mits het er niet te gehorig is en mits alle bewoners de vuilnisstortplaatsen, de portieken en de galeries goed gebruiken, mits ze er de verantwoordelijkheid voor nemen, want anders wordt het leven er voor de goedwillende bewoners een hel.

Ik stak de brug over (Reigersbospad), liep langs een school (Bindelmeercollege, ZAAM) door tot de Daalwijdreef. Ik vond de ligging van de school ook aan de geïsoleerde kant, kan me niet voorstellen dat leerlingen hier graag komen en dat ze hier met plezier in de pauze even naar buiten lopen. Een school als een kamp, te ver buiten de stad en het gewoel. Scholen horen midden in de stad. *Wij zijn er verantwoordelijk voor om alle leerlingen, en dan met name leerlingen die*

extra ondersteuning behoeven, een onderwijsplek te bieden die past bij en recht doet aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Om dat waar te maken werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. Het doel is om zo veel mogelijk leerlingen de juiste ondersteuning op hun eigen school te geven. Om het beste uit elke leerling te halen, maakt het samenwerkingsverband afspraken met scholen, bovenschoolse voorzieningen en externe partners.

Aan de andere kant van de Daalwijkdreef ligt de magnifieke flat Daalwijk, in feite slechts een restant dat is overgebleven: Klein-Daalwijk. Ik weet niet hoe het wonen er is, maar de witte flat heeft een grote visuele kracht, mooi dat hij behouden is. De flat wordt gebruikt als studentenflat, kinderopvang op de begane grond las ik. Hopelijk is het er niet gehorig en houden de studenten de portieken en de galeries schoon. Oostelijk van Daalwijk is een interessant nieuw complex aan studentenwoningen gebouwd dat een aantrekkelijk leefomgeving biedt voor de studenten, kleurrijke woningen, die een acceptabele open plek omringen. Een open plek die voor de zomer leuke mogelijkheden biedt om samen iets te doen en om in de zon te liggen.

Ik sloeg op de Daalwijkdreef linksaf richting World of Food. Ik was teleurgesteld toen ik het gebouw zag, ik had me een ouderwetse fabriekshal voorgesteld met kleinbedrijf, maar het zag er op het eerste gezicht uit als nieuwbouw met glazen pui voor de grote merken, in ieder geval riep McDonalds mij van de buitenkant tegemoet. World of Food is in werkelijkheid wel degelijk

in een voormalige parkeergarage en gericht op kleinschalig bedrijfsleven. *World of Food is het grootste en meest spectaculaire eet-en horecatrefpunt van Amsterdam met een oppervlakte van 3.000 m2. Niet een eetschuur maar een nieuwe eetbeleving. In de oude parkeergarage Develstein in Zuidoost is een foodcourt gerealiseerd met een line up van ruim 25 ondernemende smaakmakers met internationale streetfood gerechten. Het foodcourt is een hybride eetmarkt, waar je komt om te eten en te ontmoeten. Het biedt een complete nieuwe plek voor inspirerende ontmoetingen, leren en werken. Rondom het foodcourt zijn de volgende restaurants gevestigd om het concept compleet maken: Taste of Africa, Bacchus Studentencafé, Istanbul Grill restaurant, Duncan's Place, Chinese Wok, Flavourtown, All-you-can-eat BBQ en McDonald's. World of Food biedt culinaire ondernemers uit Zuidoost de kans hun beste gerechten te presenteren aan een breed publiek. Zo ontmoeten de culturen elkaar en zet het Stadsdeel Zuidoost de deuren wagenwijd open. Connecting Cultures.*

Ik doe momenteel een opdracht voor de opleiding Hotel Management in Maastricht. Die heeft als profielpunt, afstudeerrichting en lectoraat: *Connecting Gastronomy*. Dat is ook de overtuiging die men hier heeft, dat het concept van rijk geschakeerde eetgelegenheden vanuit verschillende culturele achtergronden, verbindt. Het zou niet alleen aansluiten op de studenten die ertegenover wonen maar op de gehele populatie uit de Bijlmer. Men dacht dat World of Food de mensen van verschillende culturen bij elkaar zou brengen en dus meer cohesie in de wijk kon brengen. World of Food is in 2015 geopend.

Het Parool schreef in november 2015 dat World of Food vier maanden na de opening al in financiële problemen verkeerde. Ook zouden sommige ondernemers niet erg tevreden zijn, sommigen beconcurrerden elkaar en hielden zich niet aan de productafspraken met als gevolg dat er spanningen zijn ontstaan. AT5 schreef op 22 mei 2017: *Opnieuw zijn er problemen bij World of Food in Zuidoost. Kleine ondernemingen krijgen opeens een hogere huur en veel hogere servicekosten. En dit zorgt voor flink wat verontwaardiging. Sinds de opening van World of Food in 2015 heeft Duncan Ehigiene zijn eigen onderneming. Toen betaalde hij nog 10.000 euro voor de servicekosten. Nu zijn die meer dan verdubbeld naar 23.000 euro. 'Geen idee waardoor dat komt. Ik heb nog steeds dezelfde service als toen ik begon. Er is niets bijgekomen.'*

En door de verhoogde prijzen wordt het voor de ondernemers heel lastig om hun zaak open te houden. Volgens Ehigiene verandert dit ook de sfeer in de foodhal. 'Het was bedoeld voor de ondernemers van Zuidoost. Om de kleine ondernemers te laten opkomen, maar ja helaas.' Van 800 naar 1700 euro. Hannah Collins zit met hetzelfde probleem, haar huur begon op 800 euro: 'Toen ging het eerst naar 1500 euro en nu wordt het 1700 euro. Dit is alles voor mij, het was een droom die is uitgekomen.' Twee andere ondernemers hebben al de handdoek in de ring gegooid, Duncan en Hannah vrezen hetzelfde te moeten doen. 'Zoals het nu lijkt, zie ik geen toekomst. Ik ben bang van niet', treurt Duncan. 'Hoe kan ik slapen terwijl dit allemaal speelt. Die liefde die ik heb voor dit werk, dat kan ik niet veranderen', snikt Hannah. 'Het is moeillijk.'

De projectontwikkelaar laat in een reactie weten dat ze hun uiterste best hebben gedaan om tot een oplossing te komen. Zij wijten de hogere kosten aan de achterstallige leningen die ondernemers terug moeten betalen en de ruimere openingstijden spelen een rol in de hogere servicekosten.

Op 10 juli 2017 schreef Het Parool dat de rommelige beginfase eindelijk leek afgerond en dat ondernemers het nu verder zelf moesten gaan doen. Sarriel Taus was eindverantwoordelijk geworden en die zou wel van wanten weten. We gaan het zien, Ilse en ik gaan er binnenkort een keer eten.

Ik wandelde terug tussen de studentenwoningen, langs Daalwijk via het Strandvlietpad, richting Dolingadreef. Ik stak die weg over naar de Berthold Brechtstraat en ging rechtsaf de Barbussenlaan in. Ook die laan beviel me maar matig, vlees noch vis. Ik kwam uit bij de Andersensingel, stak een slootje over en was bij een klein en weinig uitnodigend winkelcentrum beland aan de Agatha Christiesingel en de Albert Camuslaan. Schrijvers die een betere straat verdiend hadden. Dit is het dus, dacht ik, waar de bewoners van al die blokken het kennelijk mee moeten doen. Niemand komt hier in het weekend, ze gaan dan liever naar het Bijlmerplein. Ik heb dit vermoeden niet gecheckt, het kan dus een nepfeit zijn. Ik liep rechtsaf terug naar de Dolingadreef, daar linksaf, verderop nog een keer linksaf de Alexander Dumaslaan in. Néé, deze schrijverswijk leerde maar één ding en dat is dat het negeren van architectuur en stedenbouwkundige principes ertoe leidt dat je de bewoners in een wespennest steekt, want ze

gaan nooit van hun leefomgeving houden, gaan er niet de verantwoordelijkheid voor nemen. Het is winter, ik zou in de zomer terug moeten komen om te leren hoe de mensen dan met deze wijk omgaan, of er veel buitenzitters zijn. De blokken staan te ver van elkaar af en de straten zijn te kaal. Ik oordeel te veel als vreemdeling want het gaat hier natuurlijk om de verbindende kracht van de hoven.

Ik sloeg rechtsaf de al even troosteloze Pablo Nerudalaan in, richting station Duivendrecht. Welke buurtbewoner gaat er hier, zoals ik al zei, nu graag lopend naar zijn station? Een station dat een belangrijk overstapstation is van metro naar trein. Voetbalsupporters gebruiken het station ook om naar de Arena te lopen langs een wandelpad. Het station en de sporen zijn pure wanhoop voor de leefomgeving. De lege omgeving wordt overheerst door gigantische betonnen spoorbanen, te veel en te functioneel beton op pijlers, die lomp en wezensvreemd het landschap vernielen en die de omgeving buiten een menselijke maat plaatsen, geen beschutting, geen plezier voor het oog. Als de metrobouwers ergens in de fout zijn gegaan is het hier, het zijn te veel banen, één kan, maar het zijn er rondom station Duivendrecht minstens acht. Ik heb overigens de wijk Duivendrecht (het dorp) niet bezocht, omdat ze tot de gemeente Ouder-Amstel behoort. Het dorp ligt ingesloten tussen de A10, de metrobaan, de spoorbaan, het Weteringpad en de N112. Het dorp heeft dus geen landschap meer om zich heen, heeft opgehouden dorp te zijn. Een dorp met een station dat haar kerk heeft weggedrukt.

Ik liep vanaf station Duivendrecht via de Stationsweg (gemeente Ouder-Amstel) naar de Holterbergweg. Links en rechts was het land altijd verloren land, maar men was nu kennelijk bezig dit zwarte verloren land bouwrijp te maken, we gaan dus zien of het daar nog wat gaat worden. Er staan grote witte beelden, Indische Wajongpoppen, verloren kunsttoepassing, zeker goed, maar de kale omgeving wordt er niet mee weggenomen. Die hoge betonnen pijlers voor de metro en de trein en de leegte laten niks heel van wat voor poging dan ook het hier aantrekkelijk te maken. Ik sloeg linksaf, met als doel via een grote bocht terug te keren bij de Holterbergweg. Ik wilde namelijk onder het spoor en de metro door, de Buitensingel op, langs de volkstuinten. Het uitzicht vanaf de Holterbergweg op de hoogbouw rondom de waardeloze Arena (voetballiefhebbers komen er graag maar het gebouw stelt architectonisch niks, nada voor) beviel me wel, een zekere eenheid. Die Holterbergweg richting AMC gaat wel, maar ook hier moet meer wonen komen om de omgeving meer leefomgeving te maken, daar is de stad inmiddels wel van overtuigd. Het is vaak druk op de Arena Boulevard, wegens de concerten maar ook omdat mensen er graag winkelen, even onder het spoor door en ze zijn op het Bijlmerplein. De drukte verbaasde me toen Ilse en ik vorige winter op een zondag naar de Mediamarkt gingen.

Ik heb van Jorien begrepen dat veel van de volkstuinten plaats hebben moeten maken of gaan maken voor de spoorwegverbreding en nieuwbouw die men er gaat plegen. De volkstuinten gebruiken slechts een snipper land tussen het spoor en de A2, ik zou zeggen, niet

aankomen, maar planners graaien het liefst in natuur en volkstuinen omdat het volgens hen geen leefomgeving is, idioten. Nieuw Vredelust, Lustoord en Dijkzicht. Dijkzicht blijft geheel behouden, vertelde Jorien, maar de overige parken leveren stevig in.

Ik heb vroeger, als districtsvertegenwoordiger bij de KNVB West I, regelmatig vergaderd in de Amstelborch. Meestal liep ik er naar toe vanaf station Duivendrecht, in de avond. Ik heb me altijd onveilig gevoeld als ik er liep, hoewel mij nooit iets is overkomen, overigens. Ik heb het complex vandaag voor kennisgeving aangenomen, Ouder-Amstel behoort niet tot mijn werkterrein. Ik heb De Toekomst geschampt bij een andere wandeling (Deel 38, Dinsdag 22 november 2016). Ilse en ik zijn een keer op Dijkzicht op bezoek geweest bij Jorien en Noor. Jorien is een collega van mij, uitstekende projectleider, onlangs zijn ze verhuisd van de Rijnstraat naar de Czaar Peterstraat of daaromtrent, vlak bij mijn kantoor. Jorien heeft met de Commissie Natuurlijk Tuinieren een boekje geschreven *Tuinieren op Dijkzicht*, of in ieder geval heeft ze het project geleid. Dijkzicht had al op de jaarvergadering van 1996 besloten om het vijf sterren *Keurmerk Natuurlijk Tuinieren* te gaan halen en is inmiddels toe aan vier sterren. Jorien en Noor wonen tussen april en eind september op hun tuin. Ze hebben twee tuinen met elkaar verbonden, hebben er minimale maar voldoende voorzieningen, twee kleine huisjes. Ze gaan natuurlijk regelmatig naar huis, maar voor hen en voor vele anderen is de volkstuin een manier om het stedelijk wonen op een etage zonder tuin en natuur, te verbinden met buitenstedelijk leven. Jorien heeft ons toen het

nodige laten zien van de rozentuin, het bijengebied en nog zo wat. Vandaag, 10 januari 2017, was het er kil en was er weinig te doen. Er zijn verschillende andere natuurlijk tuinen zoals de Bijentuin in Nieuw West .

Ik heb uiteindelijk, nadat ik twee of drie Amsterdamse volkstuinencomplexen had gefotografeerd, besloten om niet te veel werk meer te maken van het fotograferen van al die huisjes en tuinen. Ik ben namelijk momenteel geen natuurfotograaf maar stadsfotograaf. Om de uniciteit van een complex tot uitdrukking te brengen moet ik op het licht letten, op het moment van de dag, op het seizoen dat ik er ben enzovoorts. Omdat ik dat niet doe, krijg ik geen verschillen tussen de complexen zichtbaar, alles is groen, alle huisjes lijken op elkaar. Dus een paar foto's van de poort en van de laan naar binnen, is genoeg. Ilse en ik vond het overigens zeer genoeglijk daar op Dijkzicht. Ilse heeft een volkstuin op Bantam, van de freule Röell, onder beleid van Natuurmonumenten. Daar mogen geen huisjes worden gebouwd zoals hier, of zoals bij Sloten, bij Linnaeus (Driemond) of Frankendael. De Amsterdamse volkstuinen zouden een apart thema kunnen vormen van Amsterdam begrijpen want er zijn er nogal wat: *binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam liggen verspreid over 41 volkstuinenparken, ca. 6000 volkstuinen. De tuinparken zijn onderverdeeld naar 'functie': er zijn 9 nutstuincomplexen en 5 dagverblijfcomplexen.* <http://www.bondvanvolkstuinders.nl/bestanden/Ruimtelijke%20inventarisatie%20deel%201.pdf>

Nog iets over het 's nachts verblijven. Het wordt

gedoogd door verschillende parkbesturen in de zomer. De website van Dijkzicht zegt hierover het volgende: *Nachtverblijf op de tuinparken is alleen toegestaan in de periode van 1 april tot 1 oktober of 1 november (afhankelijk van de afspraken die er zijn gemaakt per Tuinpark). In de gemeente Amsterdam en Ouder-Amstel zijn er in het verleden afspraken gemaakt die het mogelijk maken ten behoeve van het tegengaan van vandalisme en inbraken op de tuinparken buiten het seizoen te overnachten. Hieraan zijn door de gemeente strikte voorwaarden verbonden, o.a. met betrekking tot het aantal huisje dat bewoond mag worden, dit om permanente bewoning te voorkomen. Op grond van artikel 6, lid 7 van het Tuinreglement kan een afdelingsbestuur dispensatie verlenen voor nachtverblijf buiten het tuinseizoen. Deze ontheffing wordt uitsluitende verleend ten behoeve van inbraakpreventie en controle van illegaal (nacht)verblijf op het Tuinpark. Het is om die reden dan ook niet mogelijk om incidenteel te overnachten op de tuin buiten het seizoen. Het aantal toegestane huisjes dat wordt gebruikt voor winterbewoning is afhankelijk van het aantal tuinen op het park. De algemene richtlijn is minimaal 3, maximaal 10.* Een actueel thema voor Ilse en mij, we waren onlangs bij het tuinpark Linnaeus in Driemond en vroegen aan een vrouw of je er 's nachts mocht blijven. Het werd gedoogd in de zomer, zei ze, maar in Rotterdam gaan ze het ontmoedigen wegens het gebrek aan minimale woonvoorzieningen en gebrek aan campingvoorzieningen, dus hier misschien ook. We vroegen ons af welke voorzieningen er waren op linnaeus, wc's, douches, een clubhuis en meer. Jorien en Noor hebben gas, licht, maar ik herinner me niet

meer hoe ze het betrokken (gasflessen). Roeland Koning heeft een mooie serie volkstuinten gefotografeerd, met een liefdevol oog, zoals we van hem gewend zijn. Al met al zijn de volkstuinten een onmisbaar en groot vitaliserend bestanddeel van de stad.

Ik stak via de Buitensingel achter de tuinparken via een fietspad de A2 over. Een mooi uitzicht op de hoogbouw rondom het Amstelstation. Ik concludeerde dat het fietspad dat over de A2 liep uiteindelijk ook naar de Ouderkerkerplas ging, dus naar de andere A2-oversteek voor fietsers waar ik enkele weken terug was (Deel 38). Als je toch die kant op moet, dan kun je hier dus besluiten een stukje buitenstads te fietsen. Ik liep terug, onder het spoor door naar de Van der Madeweg.

Ik fotografeerde de Volkskrant en Het Parool, gebouwen die ik alleen ken van de auto met Ilse. Ik neem aan dat hier de drukkerijen zitten want de redactie zit vlak bij mij bij op de Czaar Peterstraat en Oostenburgereiland. Ik liep de Van der Madeweg op, een weg die ik kende van de Marathon van Amsterdam. Er is verschil tussen de route van 2002 en van 2016, tegenwoordig lopen we door over de Van der Madeweg, vroeger ging de marathon via de Joan Muyskenweg na een klein stukje Van der Madeweg linksaf de Spaklerweg op.

Ik realiseerde mij aan het begin van de Van der Madeweg dat de Duivendrechtsevaart een echt havenbekken is, een doodlopend zijkanaal van de Amstel, de Mebin Beton is er gevestigd, dus moet er grote aanvoer van zand zijn, het beste per schip. Die

Duivendrechtsevaart boeide me als voormalige haven. Het gebied eromheen is nog ingericht als havengebied maar heeft die haven niet meer nodig. Ik liep door tot de Spaklerweg, sloeg daar linksaf. Ook de Spaklerweg is tot de metrolijn een zootje. Voor het metroviaduct is het er abstracte bouw, men heeft geen moeite gedaan om de omgeving een aantrekkelijke eenheid te maken. Je kunt veel zeggen van de torens bij de Bijlmer Arena maar ze vormen een geheel, zijn aantrekkelijk om te zien hoewel ook die omgeving niet op lopen of fietsen is ingericht. Hier aan dit stuk van de Van der Madeweg en Spaklerweg zijn slechts niet op elkaar afgestemde bedrijfsgebouwen. Ik begreep ineens beter de belangrijke inzet op het industriegebied in Amsterdam-Noord, langs de IJ-haven, waar op elk blok (ongeveer tien kavels) afstemming moet zijn tussen de architectuur van de verschillende bedrijven (deel 6, 4 mei 2016). Hoewel het ook daar nog kaal is, ervoer ik die werkomgeving toch meer als leefomgeving dan hier. Er is hier natuurlijk geen architectuur, er is alleen functionele nietsheid dankzij projectontwikkelaars. Bedrijven zouden ook hun verantwoordelijkheid kunnen pakken.

Ik liep onder de A10 en de metro door, sloeg meteen linksaf richting Overamstelstation (lijn 50 naar de Isolatorweg en lijn 51 naar Westwijk te Amstelveen). Ik heb overigens metrolijn 51 nog nooit uitgereden tot Amstelveen. Eenmaal aan de andere kant van de metrolijn, op de De Heusweg, werd ik getroffen door de ontwikkelingen die daar gaande zijn. De dynamiek knalde je tegemoet. Merkwaardig wat een groot verschil er kan zijn tussen twee zo nabije gebieden, slechts gescheiden door een A10 en een metrolijn. Enorme bouwactiviteit. Ik liep langs uitgeverij Overamstel, verrassend groot gebouw, en verderop, wat wilde ik nog

meer, over de Duivendrechtsevaart zag ik ineens Het Meertensinstituut. Ik vond het een goed gebouw en had zin om aan te bellen en te vragen of mijnheer Voskuil aanwezig was omdat ik de nageboorte van een kalf bij me had uit een dorp in Noord-Holland, of het misschien paste in hun verzameling. Vreselijk hoe één man de reputatie van een serieus instituut om zeep heeft kunnen helpen. Maar goed, hier was het dus, de verzamelplaats van de eerlijke onderzoekers van de volkscultuur, wier focus tegenwoordig op de schrijvende robot ligt.

Ik fotografeerde met veel plezier het volgende stuk van de Duivendrechtsevaart en het Mercure Hotel. Ik meende dat het in 1992 is gebouwd en is ontworpen door Alexander Bodon, een architect met een omvangrijk en krachtig oeuvre in Amsterdam (RAI, Apollohotel) maar ben er niet meer zeker van dat hij ook van dit hotel de ontwerper is. Ik heb namelijk ook aangetekend Boperai Architecten. Ik liep door tot de Joan Muyskenweg, keerde weer terug over de vaart, ging linksaf de Willem Fenengastweg op, rechtsaf op het einde de Van Marwijk Kooystraat en kwam zo bij het complex van de Kauwgomballenfabriek, inmiddels een broedplaats. Je kunt er werkruimte huren en het leek me wel wat om hier kantoor te hebben. Weet niet hoe de uitwisseling tussen de bedrijven is, ik dacht dat hier meer gevestigde bedrijven zijn dan in bijvoorbeeld B-Amsterdam, dus vreesde dat de uitwisseling niet heel groot zou zijn. Maar ik weet het niet. *De Kauwgomballenfabriek (of kortweg KBF) is een voormalig industrieel complex, gelegen aan de Spaklerweg in Amsterdam Overamstel. In 2006 kocht ontwikkelaar Lingotto het leegstaande complex om het te transformeren tot 16.000 m2 bedrijfsruimten. Dit heeft geleid tot het huidige bedrijvengebouw dat bruist van de*

energie door de grote variatie aan creatieve ondernemingen. Op dit moment wordt het terrein uitgebreid met een hotel en bijbehorende faciliteiten. Er zijn onder andere mediabedrijven, architectenbureaus, kunstenaars, in totaal ongeveer 50 verspreid over verschillende locaties. De Kauwgomballenfabriek bestaat inmiddels 10 jaar en ontleent zijn naam aan de oorspronkelijke functie van het complex, de kauwgomfabriek van de firma Maple Leaf. Vlak na de oorlog zagen de Amsterdamse broers Markus wel brood in het door de geallieerde soldaten geïntroduceerde product chewing gum. Zij begonnen in het centrum van Amsterdam een fabriekje en noemde hun bedrijf Maple Leaf, als eerbetoon aan de Canadese bevrijders. De zaken gingen zo goed dat in de lente van 1956 een nieuw pand aan de Paul van Vlissingenstraat in gebruik werd genomen. Hier rolden ruim 45 jaar lang diverse soorten kauwgom van de band, waarvan Bubblegum, Donald Duck-kauwgum en later Sportlife en Xylifresh wel de bekendste zijn. Na diverse overnames besloot eigenaar CSM uiteindelijk in augustus 2003 de fabriek te sluiten, waarna het complex tot 2006 leegstond. De gebouwen aan de Willem Fenengastraat, die in september 2009 aan het complex van De Kauwgomballenfabriek werden toegevoegd, boden voorheen onderdak aan een vestiging van de kunststof buizenfabrikant Wavin.

De KBF is één van de vele, vele plekken waar Amsterdam werk maakt van de ontwikkeling van haar identiteit als creative city. Ook bij KBF is betaalbare werkruimte voor jonge en voor kleine ondernemers, met goede voorwaarden. KBF biedt goede mogelijkheden om een bedrijf te ontwikkelen. Ik vind die inzet op de creative city een essentiële stap voor de stad. Niet alleen Amsterdam, maar heel Nederland moet het voor

haar toekomst hebben van dit type bedrijven omdat ze als voorlopers een eerster blik bieden op de bedrijvigheid van de toekomst. Nu het weer beter gaat met de economie, is de vrees gerechtigd dat de experimenten in het licht van the next economy weer plaats moeten maken voor de old school veelverdieneconomie. De mooie betaalbare plekken, de stadsgroentetuinen in oude kantoren, alternatief wonen en werken, zijn voorbij. Alleen de tiny houses blijven in Amsterdam, want het kan nog vele malen duurder voor steeds minder vierkante meter.

Ik liep meanderend over het industrieterrein als geheel, langs het complex van de Kauwgomballenfabriek en kwam weer terug bij de Spaklerweg. Een Hollandse buitenlander of buitenlandse Hollander vroeg me of hij vanaf hier fietsend naar het AMC kon, hij wist de weg wel maar wist niet of je overal mocht fietsen. Volg maar gewoon deze weg, zei ik, dan kom je er vanzelf, wat een correct advies was. Ik was even geneigd om hem buitenom te sturen maar daar had ik hem geen plezier mee gedaan want dat was verder om, dan ik vermoedde, we waren vrij ver af van de Ouderkerkerplas. Overigens vertelde Isabelle mij, die vanaf haar huis aan de De Clercqstraat bijna dagelijks naar het AMC fietst, dat ze eerst over de Stadhouderskade fietst, dan rechtsaf de Van Wouwstraat op, doorfietsen over de linkerkant van de Utrechtsebrug, Joan Muyskenweg op, onder het spoor door en de Buitensingel op en dan via de Holterbergweg naar het AMC. Dat is langer dan de kortste route volgens Google Maps, die altijd nog 12.2 kilometer is. Haar route is ongeveer 12.5 kilometer, denk ik, maar is net iets beter dan de Google-route dwars door het Bijlmerplein.

Het gebied De Omval, links van de Spaklerweg en het gebied aan de Wenckenbachweg worden compleet vernieuwd. Het clubhuis van de Hells Angels is al weg. De Bijlmerbajes is inmiddels voor vluchtelingen in gebruik, de studentenflats aan de Wenckenbachweg worden verkocht aan Noord-Hollandse landbouwbedrijven met veel Oost-Europese werkers. Ik ben vandaag niet langs de Amstel geweest hier, moet zeker (Deel 76, 23 september 2017). Er is interessante nieuwbouw en het uitzicht op de hoek in de Amstel richting Berlagebrug is natuurlijk fantastisch. Er komen woningen voor ongeveer 5000 mensen, hoog, geconcentreerd, dicht op elkaar, Spaklertoren en Hotel Amstelkwartier. Er is ook een havenrestaurant waar de bewoners op zaterdagmiddag in de zon kunnen zitten voordat ze met hun bootjes de Amstel opvaren. Men probeert hier op een aantrekkelijk wijze wonen, werken, studeren en ook toerisme te integreren.

Ik stopte ermee voor vandaag en stapte op bij metrostation Spaklerweg. Ik nam mij voor om de volgende keer bij het Amstelstation te beginnen, dan langs de Omval te lopen en vervolgens via de Utrechtsebrug de Rijnstraat in te gaan, dan zou ik eindelijk in de binnenring zijn aangekomen (deel 44, donderdag 19 januari 2017 – ik heb het plan niet geheel zo uitgevoerd omdat ik, eenmaal voorbij De Omval gekomen, inzag dat ik ook het hele gebied rond de Wenckenbachweg en Weespertrekvaart mee diende te nemen.

De route die ik liep, toonde een onsamenhangende, slordige stad (gemeenten) met weinig aandacht voor de

leefomgeving, het wonen is gereduceerd tot huizen, de werkomgeving is naast elkaar geplempte zonder visie gebouwde bedrijfspanden. Rondom station Duivendrecht beland je in een kaal landschap van betonnen pilaren. Met beton is niets mis, zie de hoge baan in de Bijlmer, maar dit gaat zo niet. Op zichzelf genomen houd ik van bedrijvengebieden zoals de Van der Madeweg en Spaklerweg tot de metro, maar ik had meer visie van de stad verwacht, het lijkt wel een slecht bedrijventerrein van de eerste de beste lakse gemeente, het is er te abstract en mensvijandig, geen leefbare werkomgeving bij gebrek aan bouwkundige samenhang en aantrekkingskracht op de gewone mens. Pas nadat ik weer in Amsterdam was, voorbij het metroviaduct, werd het anders: men werkt daar hard aan een betere verbinding wonen en werken in een verblijfsvriendelijke context met veel goed vormgegeven hoogbouw. Op stapel staat een houten flat van 73 meter hoog, HAUT (2020). Het bedrijventerrein is gedeeltelijk een broedplaats, de Kauwgomballenfabriek. Ik hou van de Duivendrechtsevaart met omliggende gebouwen, ik hou ook van de lege betonnen kolos aan de Van der Madeweg 41, maar dat laat onverlet dat dit gebied als geheel van mindere kwaliteit is dan bijvoorbeeld de Cruquiusweg, ook een rafelrand, die mij echter veel beter beviel (Deel 9, 6 juni 2016). Goed, ik ga de foto's uitzoeken en schrijf hier zaken bij.

Colofon

© Galerie Hybride, Amsterdam, 15 november 2017
Concept en uitvoering: Ton Flierman, november 2017

ISBN 978-94-90856-06-9
NUR 653
Druk Blurb

Amsterdam begrijpen bestaat uit verschillende delen.
Het aantal wordt in de loop van de tijd bepaald.
Amsterdam begrijpen, deel 43, 10 januari 2017 is het derde deel dat is uitgebracht. Deel 43 verschijnt in een genummerde en gesigioneerde oplage van 20 exemplaren met één foto.

Dit is nummer van 20 exemplaren.

Datum:

Handtekening:

Amsterdam begrijpen, deel 43, 10 januari 2017 is een uitgave van Galerie Hybride. Niets van deze uitgave mag worden vermeningvuldigd en/of verspreid zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Galerie Hybride is een onderdeel van
T+F Organisatieadvies BV.
www.galeriehybride.nl
galerie.hybride@tfororganisatieadvies.nl

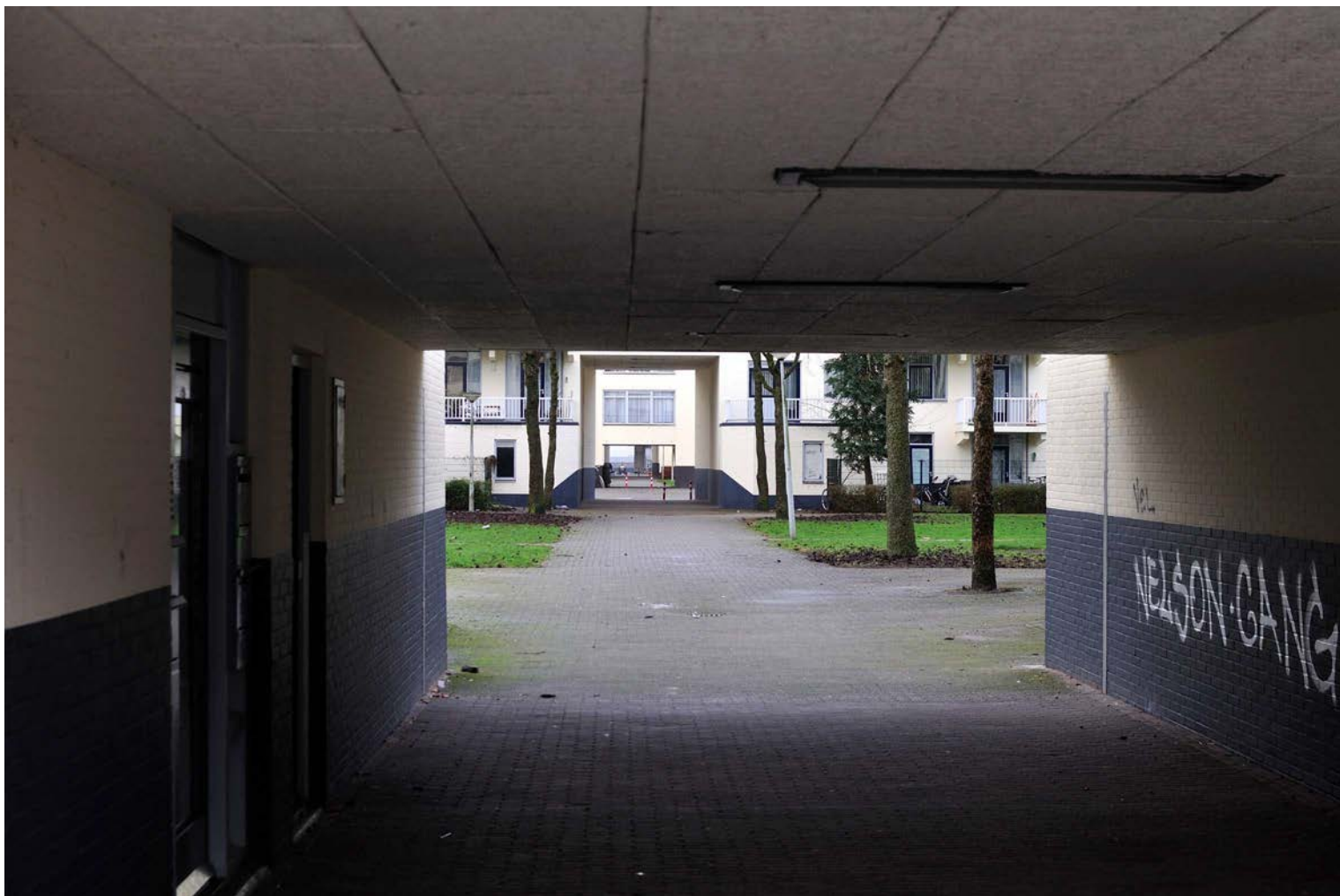
Alle foto's: Ton Flierman

Chestertonlaan

Charlotte Brontëstraat

Chestertonlaan, doorzicht

Zicht vanaf Reigersbospad op Diemerhof
Hoofdkantoor Generali

Drostenburg

Reigersbospad, Bindelmeercollege, ZAAM

Daalwijkdreef, Randstad hoofdkantoor
Wim Quist, 1990, gerenoveerd 2016

Daakwijk, onderdeel van Spinozacampus
Kees Doornebal renovatie

Daalwijkdreef, Develstein, World of Food

Spinozacampos, Denkerodepad, Te Kiefte Architecten

Barbusselaan

Barbusselaan, doozicht naar Boeninlaan

Agatha Christiedreef
Evert van Kooten Niekerk, Maria Planeta Citta

Alexander Dumaslaan, doorzicht

Pablo Nerudalaan, station Duivendrecht

Stationsweg, station Duivendrecht

Holterbergweg, view station Duivendrecht

Holterbergweg

Holterbergweg

Buitensingel, zicht op Dijkzicht

A2, gezien vanaf fietspad vanaf Buitensingel

Van der Madeweg, Ankesteyn bedrijfsverzamelgebouw

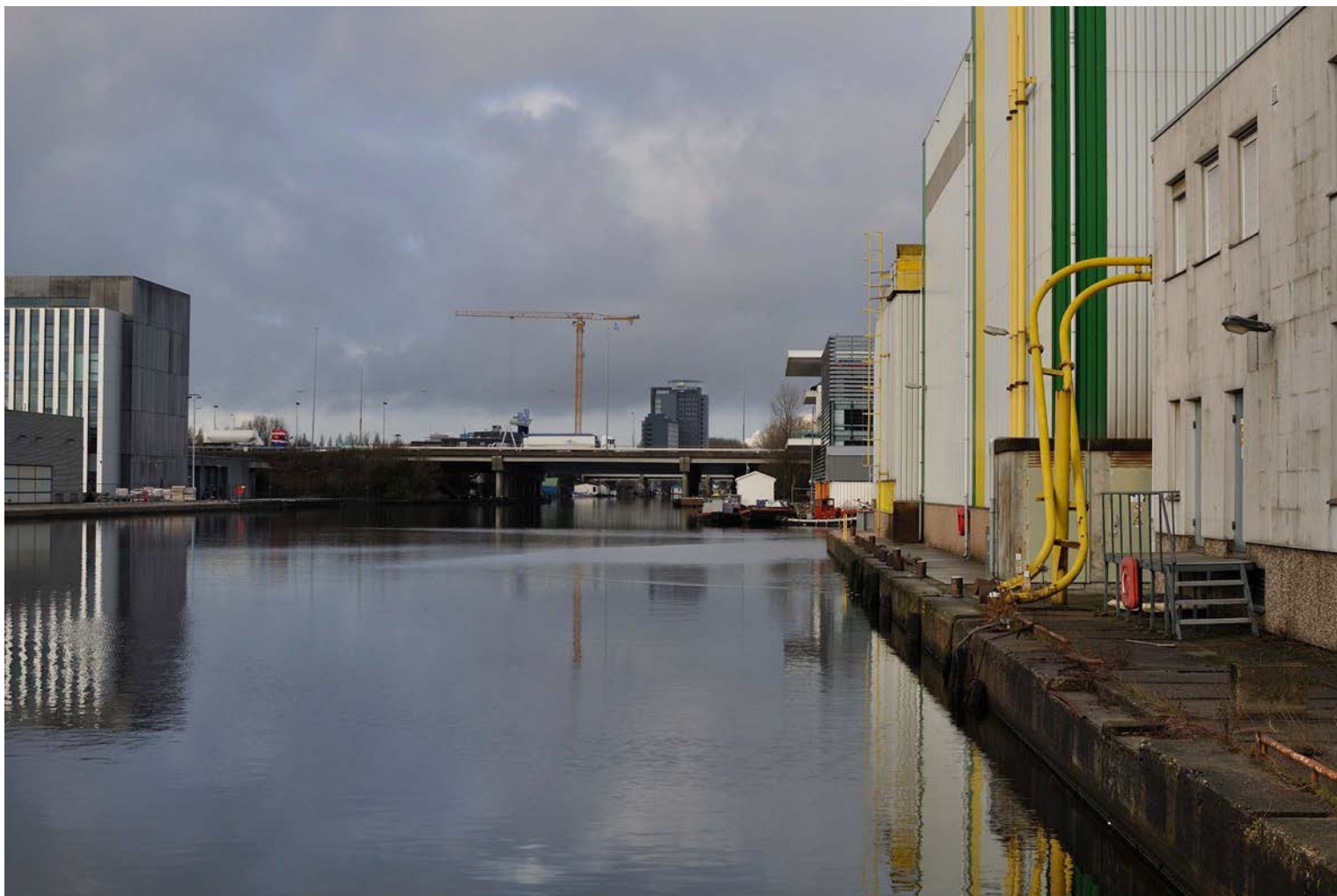
Van der Madeweg

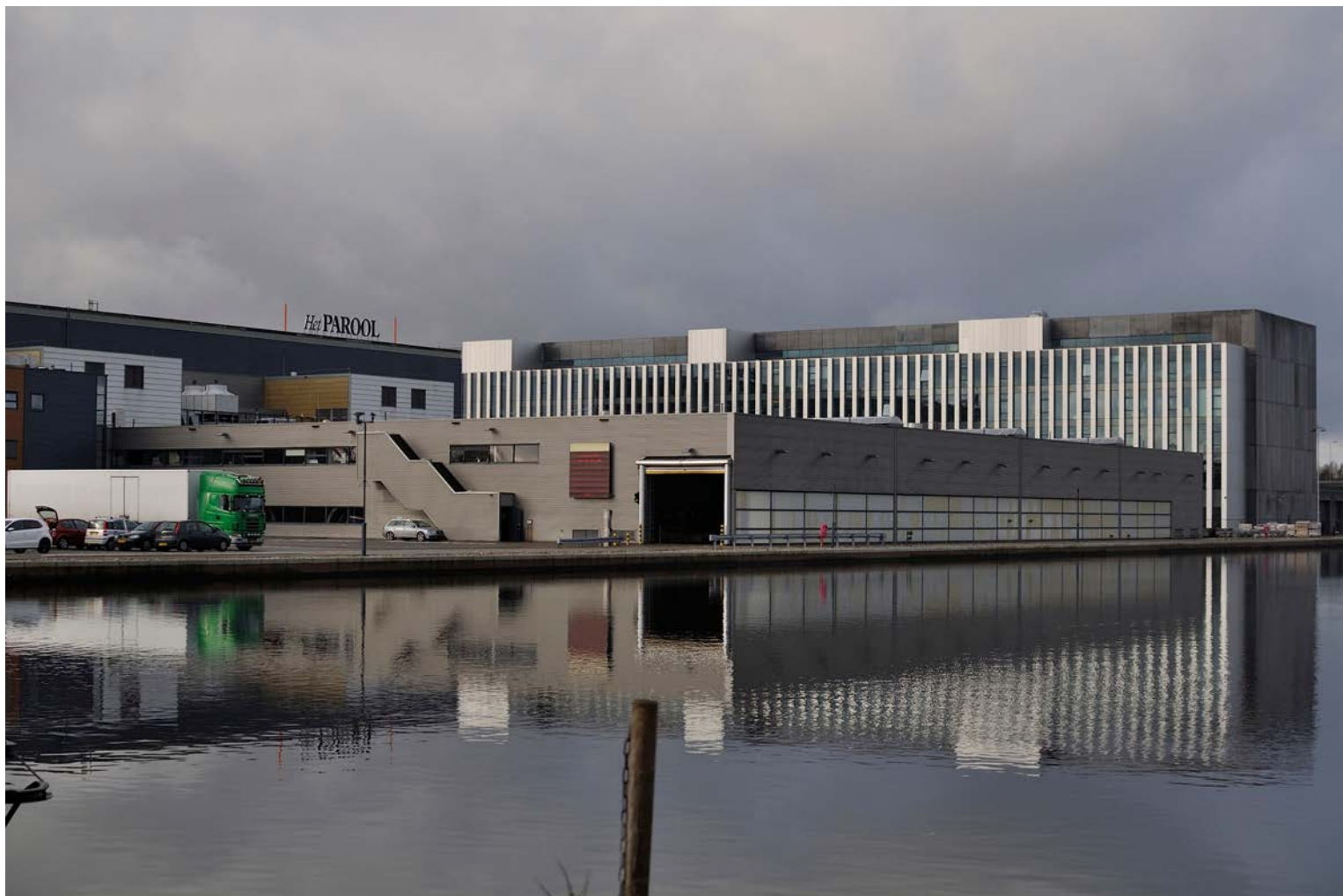
Van der Madeweg 41

Van der Madeweg

Duivendrechtsevaart, Mebin

Duivendrechtsevaart, Persgroep, G-Star Raw

Pieter Braaijweg

Verzamelpand, Spaklerweg 53

Spaklerweg

Verlengde van Marwijk Kooystraat, gebouw GVB

Spaklerweg, Boostergemaal
Maarten van Bremen, 2007

Spaklerweg

De Heusweg, zicht op Dudok van Heelstraat

Duivendrechtsevaart, CX Company
Renovatie Mulders van den Berk, 2014

Duivendrechtsevaart, zicht op De Omval

De Heusweg, metrostation Overamstel

De Heusweg, Joan Muyskenweg
Meertensinstituut, Wim van Rijn

Duivendrechtsevaart vanaf Willem Fenengaststraat
Mercure Hotel, 1988, Joan Muyskenweg

Willem Fenengaststraat, zich op De Omval

Nicolaas Tetterrodestraat

Broedplaats Kauwgomballenfabriek (KBF)
Zicht vanaf Daniël Goedkoopstraat

Broedplaats Kauwgomballenfabriek (KBF)
Zicht vanaf Daniël Goedkoopstraat

Spaklerweg, links Waternet, Herman Hertzberger, 2006
Rechts Hotel Amstelkwartier, Paul de Ruijter & Mulderblauw Architecten

Spaklerweg

Spaklerweg, Hotel Amstelkwartier
Paul de Ruijter & Mulderblauw Architecten

Welnastraat, rechts woontoren De Spakler

Amstelvlietstraat, Waternet, Herman Hertzberger 2006
Montessorischool, kindercentrum De Amstel, LIAG Architecten

Voormalige Bijlmergevangenis
Muren opengebroken, Koos Pot Keegstra, 1988

Wenckenbachweg, zicht vanaf metrostation Spaklerweg

